

Emoties als motivatoren van gedrag

Toen alles af was en we vanaf 2006 standaard de persoonlijkheid van de geteste honden in kaart gingen brengen aan de hand van de eigenschappen-scorelijst, bleef ik echter bij bepaalde dingen het gevoel houden dat er iets niet klopte; met name bij het sociale gedrag. Ik kon er alleen de vinger niet op leggen. Ik zag en zei vaak dat het om negatieve of positieve emoties ging, maar ik kon het niet goed en eenduidig benoemen binnen het kader van de gangbare gedragsbeoordeling.

Gedragsbeoordeling van honden – waaronder de termenlijst van Schilder en Planta – gingen in 2000 (en vaak nog steeds) in veel gevallen terug op wat Schenkel in 1947 (en vervolgens ook de ethologie onder Konrad Lorenz en Van Hooff tussen 1950 en 1990) voor uitleg hadden gegeven aan gedrag (met name lichaamshoudingen en gezichtsuitdrukkingen) van wolven. De term ‘dominantie’ had ik overigens bewust niet in de Retrievertest verwerkt, aangezien het begrip dominantie sinds 2000 in meerdere opzichten aan kritiek onderhevig was (Mech, Beaudet en Van Kerkhove). Ik beschouwde Planta’s ‘neiging tot domineren’ eerder als ‘neiging tot intimideren’. Wel had ik de opsomming en de uitleg van ‘stress-signalen’ zoals bijvoorbeeld hijgen, bek afdrukken, tongelen, piepen etc. als uitingen van angst en negatieve stress overgenomen. Vaak had ik echter het gevoel dat de op basis van stresssignalen waargenomen ‘negatieve stress’ helemaal niet zo negatief was en de hond helemaal niet zo’n stresskip. Hij maakte eerder een enthousiaste, opgewonden indruk. Een definitie van ‘enthousiast’ of ‘blij’ kwam echter in de wetenschappelijke gedragsterminologie niet voor. Een hond die volgens het boekje als ‘onzeker’ werd gekwalificeerd was vaak helemaal niet bang voor stressoren als de auditieve en visuele prikkels. Ik raakte er meer en meer van overtuigd dat onzekerheid voor ‘dingen’ anders gemotiveerd was dan onzekerheid in de sociale context. Ik zocht de verklaring voor onzeker gedrag veel meer in de sociale interactie met een onbekende en de onveiligheid van een vreemde omgeving.

In 2013 werden echter zowat alle vraagtekens weggevaagd en viel alles in een klap op zijn plek toen ik Jaak Panksepp's boek *The Archaeology of Mind. Neuroevolutionary Origins of Human Emotions* las. (zie elders op deze site een samenvatting van dit boek)

Hersenonderzoeker Panksepp maakte bijvoorbeeld een duidelijk onderscheid tussen gedragingen die voortkwamen uit een geactiveerd FEAR hersensysteem en een GRIEF hersensysteem. Ik kon ineens van alles plaatsen: de onzekerheid van veel Flatcoats was niet zozeer een vorm van angst (FEAR systeem) maar waren uitingen van het GRIEF systeem. (een verlies aan sociale veiligheid) . Ook andere opvallende gedragingen, zoals enthousiaste opwinding kon ik met Panksepp veel beter plaatsen (de blij, enthousiaste verwachting van het SEEKING systeem). Ook de affectie gegenereerd door het CARE systeem komt haast nooit in termenlijsten bij wetenschappelijke gedragsbeoordelingen voor (wel ‘submissie’).

Hadden emoties altijd al mijn uitgebreide aandacht gehad, nu begon ik met kijken met een Panksepp blik. Er vielen steeds meer dingen op zijn plaats, en daarmee ook het besef dat voor een betere beoordeling in de toekomst het ‘scoreboekje’ en de formulieren moesten worden herzien (de test zelf voldoet nog prima om een beoordeling te geven aan de hand van Panksepp).

Inmiddels is er een gedragsinventarisatieformulier gemaakt dat volledig is afgestemd op de emotionele hersensystemen volgens Panksepp. Het is een formulier waarin door antwoord te geven op 70 vragen naar waarneembare gedragingen geïnventariseerd kan worden hoe actief bepaalde emotionele systemen zijn tijdens de assessment.

In het hierna volgende komen de Panksepps termen van de 7 emotionele hersensystemen met regelmaat terug. Wie er niet vertrouwd mee is, raad ik aan eerst de artikelserie over Panksepp elders op deze site te lezen.